

Petrus Naghel

de Brabantse bijbelvertaler van 1360

†1395

'Helaas, de wereld zit vol kwaad... De stomme beesten leven redelijker dan de mensen begaafd met verstand...', verzucht kartuizer Petrus Naghel in de 14de eeuw, 'er is grote nood aan stichtelijke voorbeelden.' En die wil Petrus vanuit zijn kluis in Herne leveren.

Niemand kende zijn naam. De naam van een van de absolute veelschrijvers van Middelnederlandse teksten. Literatuurwetenschappers braken er zich te vergeefs het hoofd over. Ze noemden hem dan maar 'de Brabantse bijbelvertaler van 1360'.

Tot ze, kortgeleden, zijn naam én zijn werkingsgebied ontdekten.

Petrus Naghel heet hij. Komt uit Aalst en is prior van de Onze-Lieve-Vrouwkluis in Herne, het oudste kartuizerklooster in de Lage Landen. In de 14de-15de eeuw een literair centrum met een rijke bibliotheek.

Kartuizers zijn straffe gasten. Bidden samen maar leven door de week als kluizenaars in de stilte van hun kluis: zwijgend en schrijvend!

Naghel is in Herne een collega van broeder Gheraert die het werk van Jan van Ruusbroec uitgeeft. En Petrus heeft er beslist die grote Brabantse mysticus ontmoet. Want in 1362 trekt Jan van Ruusbroeck vanuit Groenendaal te voet naar Herne om er de broeders wat uitleg te geven over mystiek.

Vanaf de 13de eeuw circuleren nogal wat bijbelvertalingen in de volkstaal. Vroeger dacht men dat het in de middeleeuwen voor leken verboden was om de bijbel te lezen. En dat het verbod bestraft werd met de brandstapel. Dat beeld klopt dus niet.

'De boze wereld tot God bekeren', dat wil Petrus bovenal. Met stichtelijke voorbeel-

'Ik weet zeker dat dit werk uit afgunst nog stevig zal worden doorgeknaagd door kwaadwilligen die er op tegen zijn dat men een boek in het Diets schrijft,' meldt Naghel in de proloog.

den. Hij vertaalt een gigantische verzameling heiligenlevens en Latijnse christelijke literatuur in de volkstaal. Tot stichting en bezinning.

En in opdracht van 'een minen vrient van Bruessele, Jan Taye', schrijft onze monnik omstreeks 1360 de 'Historiebijbel' of 'Hernse bijbel'.

De eerste vertaling in het Nederlands. Naghels levenswerk.

Van die Hernse bijbel zijn talrijke handschriften bewaard. Dit van Utrecht bevat schitterende miniaturen. Onder andere de voorstelling van een Romein die tijdens de belegering van Jeruzalem de Joden dodelijk beledigt door zijn broek af te steken en zijn bloot achterste te laten zien. 'Nou, geen stichtelijk voorbeeld', Petrus ...

Een eeuw later wordt Naghels bijbelvertaling gebruikt als grondslag voor de 'Delftse Bijbel', de eerste gedrukte bijbel in het Nederlands.